

UŽVENTIS:

svarbiausios istorijos datos

PARENGĖ LORETA SUNGAILIENĖ
NUOTRAUKOS AUTORĖS

Lietuvos nepriklausomybės Akto signataro Jono Smilgevičiaus (1870–1942) kapas Užventio kapinėse

Iš kairės: buvusio Užventio dvaro parko fragmentas (skulptūros autorius J. Stankus???) ; Kryžius Užventio miestelyje

Užventio herbas

Užventis – miestas, nuo Kelmės į šiaurės vakarus nutolęs 25 kilometrai. Išsistatęs jis abipus Ventos upės. Ji ir pavadinimą miesteliui davė. Šiandien Užventis – seniūnijos centras. Iš Užventio keliai veda į Kelmę, Kražius, Tryškius, Kursėnus.

XIV a. Užventis pradamas minėti išlikusiose ir istorikų žinomuose istoriniuose šaltiniuose.

Užventio gyvenvietė pradėjo formuotis dešiniajame Ventos krante.

XV a. pradžioje Užventio dvaras buvo Žemaičių seniūno Mykolo Jegelevičiaus žinioje.

Nuo 1527 m. Užventio dvaras perėjo LDK

didžiojo kunigaikščio Žygimanto Senojo žinion. Nuo to laiko dvaro laikytojus skirdavo LDM didysis kunigaikštis.

1527 m. istoriniuose šaltiniuose Užventis pradamas minėti kaip valsčiaus centras.

Nuo 1538 m. dvaro valdytoju buvo Andrius Tujinlaitis, jį pakeitė Kasparas Bilevičius.

1569 m. Užventio seniūniją pradėjo valdyti didikas Gorskis (tai buvo pirmoji kunigaikščio ekonomija, kurią jis valdė).

1587 m. Užventio valdytoju tapo Simonas Vainius. Po jo Užventį valdė Matas Vainius, o kai šis mirė, – Elzbieta Vainienė. XVI a. pab. – XVII a. pr., Užventį valdant Vainoms, buvo pastatyta, o vėliau perstatyta Užventio katalikų krikščionių bažnyčia.

1537, 1655–1600 m. istoriniuose šaltiniuose Užventis jau įvardytas kaip miestas.

1609 m. įsteigta pirmoji Užventio mokykla (parapinė).

1667 m. istoriniuose šaltiniuose minimas Užventio pavietas.

1701 m., vykstant karui su švedais, miestas stipriai nukentėjo, į Užventį buvo užsukęs Švedijos karalius Karolis XII.

1703 m. Užventiui suteikta teisė rengti turgus.

1738 m. kilęs gaisras sunaikino didelę dalį miestelio.

Nuo 1746 m. Užventyje vykdavo ne tik turgūs, bet ir trys prekymečiai.

XVIII a. I p. Užventyje jau gyveno daug žydų. 1750 m. jiems suteikta teisė pasistatyti sinagogą.

1804 m. Užventyje veikusioje pradžios mokykloje mokėsi 30 vaikų. Apie Užventio pradžios mokyklą žinių randama 1853 m. dokumentuose. 1863 m., po sukilimo, ši mokykla buvo uždaryta, o vietoje jos 1876 m. įsteigta rusiška mokykla. Tarpukario metais veikė lietuviška 6 skyrių pradžios mokykla.

Apie 1820 m. Užventio žemės buvo perduotos Gardino kunigaikščiui Pranciškui Druckiui Liubeckiui.

1825 m. kunigaikščio Druckio-Lubeckio lėšomis pastatyta iki mūsų dienų stovinti Šv. Marijos Magdalietės bažnyčia ir varpinė.

1863 m. netoli Užventio vyko sukilėlių susirėmimas su caro karinėmis pajėgomis.

Per 1863 m. sukilimą Užventio apylinkėse aktyviai veikė organizuoti sukilėlių Roberto Krasausko, Antano Mackevičiaus, Igno Leskausko bei Jono Stanevičiaus vadovaujami būriai.

1892 m. Užventio miestelyje buvo 25 gyvenamieji namai, gyveno 236 žmonės.

Viršuje – Užvenčio šv. Marijos Magdalietės bažnyčia; kairėje – Švč. Mergelės Maloningosios skulptūra šios Užvenčio bažnyčios šventoriuje

1909 m. Užventyje pradėjo veikti paštas.

1940 m. pradėjo veikti Užvenčio biblioteka.

Po Antrojo pasaulinio karo iki 1950 m. Užventis buvo to paties pavadinimo valsčiaus centras.

1944 m. gruodžio 9 d. įkurta Užvenčio progimnazija. Tuo metu jai vadovavo lietuvių kalbos mokytojas J. Vaišnys. 1949 m. ji reorganizuota į Užvenčio vidurinę mokyklą, kuriai 2002 m. suteiktas Šatrijos Raganos vardas.

1950–1962 m. Užventis buvo Užvenčio rajono centras.

1956 m. Užvenčiui suteiktos miesto teisės.

1962–1995 m. Užventis buvo apylinkės centras.

1966 m. restauruotame Užvenčio dvaro svirne pradėjo veikti Užvenčio kraštotyros muziejus.

Nuo 1995 m. Užventis yra to paties pavadinimo seniūnijos centras.

2000 m. kovo 23 d. Prezidento dekretu patvirtintas Užvenčio herbas.

2009 m. atidaryti Užvenčio senelių namai.

IŠKILŪS MOKSLŲ, VISUOMENĖS, KULTŪROS VEIKĖJAI, SUSIJĘ SU UŽVENČIU

1855 m. Užvenčio dvaro prievaizdo šeimoje gimė iškilus Vidurinės Azijos tyrinėtojas, orientalistas Bronislovas Grombčevskis.

1887–1898 m. Užvenčio dvare gyveno rašytoja, labdarė, visuomenės veikėja Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana (1887 m. šį dvarą buvo išsinuomoję Šatrijos Raganos tėvai – Stanislava ir Anupras Pečkauskai, iki to laiko gyvenę Labūnave). Užventį Šatrijos

Ragana aprašė savo vienoje garsiausių apysakų „Sename dvare“: Savo pasakojimą ji pradeda tokiais žodžiais: „Už miškų, upių, tarp daubų ir kalnų stovi seno dvaro medinis rūmas. Ne aukštas, bet ilgas ir platus, dideliu priengiu, ant baltų stiebų rymančiu, pilnas meilių kampelių, jaukus ir šiltas, ištikimas visų mūsų džiaugsmų ir liūdesių savo prieglobstin priėmėjas. Prieš jį didelis, mieguistas tvenkinys paslaptinomis gelmėmis, vakarais mėnesio ir žvaigždžių auksinamas, ir įsigiedojęs, įsikvepėjęs, įsivajojęs sodnas. Meilingai glaudžia sodnas prie plačios krūtinės tvenkinį ir rūmą – ištikimus savo draugus – ir šnibžda jiedviem kažkokias nepabaigiamas pasakas, kažkokias bylas slėpiningas, ilgas, amžinas gondas. O tuodu klauso – tylūs ir susimąstę.“

Užventyje 1892–1893 m. su savo šeima gyveno lietuvių literatūros klasikė Julija Beniuševičiūtė-Žymantienė-Žemaitė (1845–1921).

Netoli Užvenčio yra gimęs Užventyje dažnai lankydavęs Lietuvos tautinio atgimimo vienas iš lyderių Povilas Višinskis (1875–1906).

1904–1906 m. Užvenčio apylinkės vaikus dvare mokė rašytojos Šatrijos Raganos sesuo Sofija Pečkauskaitė.

Tarpukario metais Užventyje šeimininkavo, savo nusipirktą Užvenčio dvarą pavyzdiniu buvo padaręs ekonomistas, draudžiamosios spaudos bendradarbis, aktyvus visuomenės veikėjas, Lietuvos nepriklausomybės akto signataras Jonas Smilgevičius (1870–1942 m.). Jis mirė 1942 m. lapkričio 27 d. ir buvo palaidotas Užvenčio kapinėse. Užventį garsina ir kiti šio krašto iškilūs žmonės: matematinės logikos Lietuvoje pradininkas Konstantinas Kazimieras Raičinskis, pirmasis Veterinarijos akademijos rektorius Stanislovas Jankauskas, JAV daugelį metų gyvenęs ir kūręs, žemaitiškai ir lietuviškai parašytas savo knygas leidęs filologas, poetas Apolinaras Petras Bagdonas. Užventyje yra taip pat mokęsis dailininkas E. Urbonavičius, Lietuvos operos ir baletų teatro artistas P. Skirmantas, Šiaulių dramos teatro aktorė V. Jakštaitė, architektas B. Bakaitis, orientalistas, literatas, žurnalistas, istorijos mokslų daktaras R. Neimantas, geologijos mokslų daktaras G. Juozapavičius, technikos mokslų daktaras A. Rimkus, Šiaulių universiteto dėstytojai V. Viruišis, V. Sirius ir nemažai kitų iškilų Lietuvos mokslo, kultūros, visuomenės ir politikos veikėjų.